

ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลมาตรการในการควบคุมตัวบุคคล ในคดีอาญาเสพติด

อรพิมล พงษ์สถิตย์*

ผศ.ดร.ธานี วรรณัทธ์**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาถึง ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลมาตรการในการควบคุมตัวบุคคลในคดีอาญาเสพติด เพื่อศึกษาแนวคิดและวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมตัวบุคคลในคดีอาญาเสพติดไว้ในอำนาจรัฐ ตั้งแต่ในชั้นการสืบสวน สอบสวน จับกุม และควบคุมตัวบุคคลโดยเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามอาญาเสพติด (ป.ป.ส.) ในชั้นก่อนพนักงานสอบสวน ซึ่งการควบคุมตัวบุคคลในคดีอาญาเสพติดเป็นการก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามหลักนิติธรรม (The Rule of law) แต่เป็นกรณีจำเป็นที่ต้องมามาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้เพื่อมุ่งถึงประสิทธิภาพในการปราบปรามอาญาเสพติด (Crime Control) (คณะนิติศาสตร์ ปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2551, 1) แต่มาตรการดังกล่าวรัฐต้องคำนึงถึงหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามหลักสากลของสหประชาชาติ

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาอาญาเสพติดถือเป็นปัญหาใหญ่ระหว่างประเทศที่มีพัฒนาการของการกระทำความผิดที่ซับซ้อนและเป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพทรัพยากร บุคคล สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองภายในรัฐประกอบกับในปัจจุบันรูปแบบกระบวนการในคดีอาญาเสพติดจำเป็นต้องมีการพิจารณาคดีอาญาเสพติดโดยตรง กระบวนการพิจารณาคดีนั้นเป็นกระบวนการเริ่มต้นเพื่อค้นหาความจริงและนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ในการพิจารณาคดีต่อไป ซึ่งการเริ่มต้นเมื่อเริ่มกระทำความผิดและเพื่อประสิทธิภาพในการค้นหาความจริงและการรวบรวมพยานหลักฐาน กฎหมายจึงได้มีการกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายได้หลายประการ อย่างเช่นในเรื่องการค้น การจับกุม การควบคุมตัว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่มีการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในการเรื่องการควบคุมตัว หรือการเอาไว้ในอำนาจรัฐนั้น ในการนำตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาโดยปกติทั่วไปนั้น เมื่อนำมาใช้กับอาชญากรรมในคดีอาญาเสพติดไม่สามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในคดีอาญาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอาชญากรรมในคดีอาญาเสพติดให้ผลตอบแทนสูง สร้างผลกำไรและความร่ำรวยให้แก่ผู้กระทำได้อย่างมหาศาล จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากนักที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสามารถ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ตัดสินใจเข้าร่วมกระทำความผิดได้โดยไม่คำนึงถึงโทษที่ตามมา ด้วยเหตุนี้เองรัฐจึงได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดอีกหลายฉบับ เพื่อเพิ่มมาตรการพิเศษในการแก้ปัญหาความซับซ้อนของอาชญากรรม รวมทั้งความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน ตั้งแต่ชั้นสอบสวน แสวงหาพยานหลักฐาน การสอบสวน การฟ้องร้องดำเนินคดี และการลงโทษเข้ามาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเพิ่มมาตรการในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการให้อำนาจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 15 บัญญัติไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 14 ให้ถือว่ากรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้อำนาจตามมาตรา 14(3) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้อำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14 (3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าว หรือก่อนนั้น ตามที่จะเห็นสมควร ให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไปทั้งนี้โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” โดยมีให้นับรวมกับการควบคุมตัวดังกล่าวตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ด้วยเหตุนี้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ในตามมาตรา 15 ที่ให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14 (3) วางหลักไว้เพียงว่า “การจับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” พร้อมทั้งสามารถควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 3 วัน ซึ่งให้อำนาจในการควบคุมตัวมากกว่าที่พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 87 ซึ่งกำหนดอำนาจในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมงโดยมิให้นับการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) รวมกับการควบคุมตัวพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเท่ากับว่าผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดียาเสพติดจะต้องถูกควบคุมตัวตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นระยะเวลา 5 วัน ดังนั้นการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้นสามารถกระทำได้หรือไม่ ชัดแย้งต่อหลักนิติธรรมหรือไม่ พร้อมทั้งการควบคุมตัวในชั้นก่อนพนักงานสอบสวน โดยการใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวสามารถกระทำได้หรือไม่ มาตรการควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดียาเสพติดในการบังคับใช้กฎหมายกระทำเกินขอบเขตในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมหรือไม่

เนื่องจากลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีความแตกต่างไปจากกระทำความผิดอาญาทั่วไป ซึ่งในการบังคับใช้กฎหมายในบางกรณีมีความจำเป็นต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลมทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการดำเนินคดี

ประกอบกับในช่วงเวลาของการบังคับใช้กฎหมายในคดียาเสพติดมีความซับซ้อนมากขึ้น พร้อมทั้งยังขาดการตรวจสอบถ่วงดุลใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อรับรองการใช้อำนาจอย่างชัดเจน เนื่องจากการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงต้องพยายามรักษาความสมดุล (Checks and Balances) ระหว่างอำนาจรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยไม่มีความโน้มเอียงไปทางหนึ่งทางใดมากนัก จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ล่วงละเมิดต่อกฎหมาย โดยการทรมานร่างกาย และจิตใจผู้กระทำความผิด เพื่อบีบบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ โดยมิได้มุ่งแสวงหาพยานหลักฐานหรือความจริงจากตัวผู้กระทำความผิด โดยไม่อาจกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิด จะถูกควบคุมตัวไว้ด้วยเงื่อนไขอย่างไร ระยะเวลา โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดไปเข้าสถานที่ในการควบคุมตัวของหน่วยงาน และวิธีการสอบสวนจะต่างกันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงาน กระบวนการสอบสวนนั้นเป็นเพียงการดำเนินการกับผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดเท่านั้น และยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกยอมรับ โดยประเทศร่วมเป็นภาคีด้วยในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 11 “1. บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้หลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี 2. บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมีโทษทางอาญาใดๆ ด้วยเหตุผลที่ตนได้กระทำหรือเว้นการกระทำการใด ๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่มีการกระทำนั้นมิได้ระบุว่าเป็นความผิดทางอาญามีได้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้” ดังนั้นการให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ก่อนส่งให้พนักงานสอบสวน ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการให้การบังคับที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก แต่กฎหมายให้อำนาจไว้ การกระทำดังกล่าวจึงถือเป็นข้อยกเว้น

เนื่องจากการให้อำนาจในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมิได้มีบทบัญญัติรับรองการใช้อำนาจในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นการเฉพาะเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติหลักการจับกุมของเจ้าพนักงานไว้ 2 ประเภท

1. การจับโดยมีหมายจับ ซึ่งออกหมายตามเหตุที่บัญญัติไว้ ตามมาตรา 66¹
2. การจับโดยไม่มีหมายจับ ซึ่งมีเหตุข้อยกเว้นตามบทบัญญัติไว้ ตามมาตรา 78²

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นว่ามีการตรวจสอบจากองค์กรภายในเรื่องการจับของเจ้าพนักงานนั้น โดยการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติและการดำเนินของเจ้าพนักงานไว้อย่างรัดกุม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด

พร้อมทั้งยังมีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกในเรื่องการจับของเจ้าพนักงานนั้นโดยองค์กรศาล เป็นไปตามหลักนิติธรรม (The Rule of law) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังที่กล่าวมานี้ การจับของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีรูปแบบการดำเนินการกับตัวผู้กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย พร้อมทั้งมีบทบัญญัติของกฎหมายที่มีความชัดเจน มีความโปร่งใส และเป็นธรรมต่อตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดีอาชญากรรม ซึ่งการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จะต้องกระทำการเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนากุล, 2551: 14) พร้อมทั้งสามารถควบคุมตัวผู้ถูกจับโดยพนักงานในระหว่างสืบสวนและสอบสวนได้ โดยทั่วไปแล้วต้องมีเหตุจำเป็นเพื่อควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการสอบสวน หรือเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ถ้าไม่มีเหตุจำเป็นดังกล่าว จะควบคุมผู้ต้องหาไว้ไม่ได้ หรือถ้าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดก็ต้องปล่อยไป หรือนำผู้ต้องหาไปขอฝากขังต่อศาล (ณรงค์ ใจหาญ, 2546 : 19)

โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 87 วรรค 3 กำหนดอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาที่ไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อสอบสวนหรือฟ้องคดีให้นำผู้ต้องหาไปยังศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจก้าวล่วงเสียได้โดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้¹ โดยเมื่อพนักงานสอบสวนหมดอำนาจในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด แต่มีเหตุจำเป็นที่จะมีผู้ต้องหาไว้ นั้น จะต้องขออำนาจศาลเพื่อขังผู้ต้องหาต่อไป ดังนั้นการทำงานของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น มีการตรวจสอบจากองค์กรภายในในเรื่องการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้กำหนดวิธีปฏิบัติและการควบคุมตัวผู้ต้องหาในกรณีต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนไว้โดยละเอียด และยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหมั่นตรวจตราการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้ใต้บังคับบัญชาว่าอย่าใช้อำนาจควบคุมเกินกว่าความจำเป็น พร้อมทั้งมีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก นั่นคือ

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 66

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 78

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 83

ศาล ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และยังเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แต่ในขณะเดียวกันการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้น ยังสามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 3 วัน ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมตัวมากกว่าที่กำหนดไว้ของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเมื่อควบคุมตัวได้แล้วก็ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไปอีก 48 ชั่วโมง โดยมีได้นับการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดรวมกับรวมกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เท่ากับว่าผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดจะถูกควบคุมตัวรวมกันถึง 5 วัน ทำให้เห็นได้ว่ามาตรการการควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้นเกินกว่าขอบอำนาจในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งในการดำเนินคดีอาญานั้นเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงการก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ พร้อมทั้งในคดียาเสพติดเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถดำเนินการได้เองโดยศาลมิได้เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงขาดการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก (Accountability) ซึ่งเมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้วกฎหมายให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยพลการโดยปราศจากการตรวจสอบ ทำให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจมากเกินไปโดยปราศจากองค์กรหรือบุคคลอื่น ๆ คอยเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นระยะเวลา 3 นั้นไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นสาเหตุให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ล่วงละเมิดต่อกฎหมาย โดยการทรมานร่างกายและจิตใจผู้กระทำความผิด เพื่อบีบบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ โดยมีได้มุ่งแสวงหาพยานหลักฐานหรือความจริงจากตัวผู้กระทำความผิด โดยไม่อาจกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิด จะถูกควบคุมตัวไว้ด้วยเงื่อนไขอย่างไร ระยะเวลา โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดไปเข้าสถานที่ในการควบคุมตัวของหน่วยงานและวิธีการสอบสวนจะต่างกันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงาน โดยไม่มีบทบัญญัติรับรองการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการจับกุม ควบคุมตัวซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการแจ้งเหตุอันควรสงสัยให้ผู้ต้องหาทราบ บันทึกการจับกุม แจ้งสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ต้องหาแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งถูกจับกุมไว้วางใจทราบถึงการจับกุม พร้อมทั้งมีการแสดงบัตรประจำตัวของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เนื่องจากการสอบสวนหาความจริงในระยะเวลา 3 วันนั้น ปราศจากกระบวนการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจโดยองค์กรหรือบุคคลอื่น ๆ เลย ซึ่งตามหลักการแล้วในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความจำเป็นที่จะต้องถูกตรวจสอบและถ่วงดุลในทุก ๆ ขั้นตอน ด้วยเหตุนี้บทบัญญัติดังกล่าวนี้ มาตรา 14(3) แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงาน

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นผู้มีอำนาจจับกุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดียาเสพติด พร้อมทั้งสามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดได้ ทำให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจมากเกินไป โดยปราศจากองค์กรหรือบุคคลอื่น ๆ คอยเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นระยะเวลา 3 นั้นไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นสาเหตุให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ล่วงละเมิดต่อกฎหมาย โดยการทรมานร่างกายและจิตใจผู้กระทำความผิด เพื่อบีบบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ โดยมีได้มุ่งแสวงหาพยานหลักฐานหรือความจริงจากตัวผู้กระทำความผิด โดยไม่อาจกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิด จะถูกควบคุมตัวไว้ด้วยเงื่อนไขอย่างไร ระยะเวลา โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดไปเข้าสถานที่ในการควบคุมตัวของหน่วยงาน และวิธีการสอบสวนจะต่างกันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงาน โดยไม่มีบทบัญญัติรับรองการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการจับกุม ควบคุมตัวซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการแจ้งเหตุอันควรสงสัยให้ผู้ต้องหาทราบทันทีการจับกุม แจ้งสิทธิต่างๆแก่ผู้ต้องหา แจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งถูกจับกุมไว้วางใจทราบถึงการจับกุม พร้อมทั้งมีการแสดงบัตรประจำตัวของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เนื่องจากการสอบสวนหาความจริงในระยะเวลา 3 วันนั้น ปราศจากกระบวนการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจโดยองค์กรหรือบุคคลอื่น ๆ เลย ซึ่งตามหลักการแล้วในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความจำเป็นที่จะต้องถูกตรวจสอบและถ่วงดุลในทุก ๆ ขั้นตอน เช่นเดียวกับการตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายในและภายนอกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี² เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นการเฉพาะโดยตรง พร้อมทั้งวิธีดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดของไทยอย่างเป็นทางการและเป็นรูปธรรม และชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ถูกดำเนินคดียาเสพติด จึงควรมีบทบัญญัติการดำเนินคดียาเสพติดเป็นการเฉพาะในการแก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการเฉพาะ แยกต่างหากออกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั่วไปมาใช้กับกรณีการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจากมีข้อจำกัดที่ทำให้เกิดปัญหาในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติของกฎหมายไม่สามารถควบคุมไปถึงพฤติกรรมการกระทำความผิดในบางลักษณะได้ อย่างไรก็ตามแม้จะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายเฉพาะ แต่มิได้มีการบัญญัติถึงกระบวนการพิจารณาความอาญาที่มีความสมบูรณ์ทุกขั้นตอนในกฎหมายฉบับเดียวไม่ เพราะยังคงให้มีการอนุโลมนำเอากระบวนการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ร่วมกัน ประกอบกับในช่วงเวลาของการบังคับใช้

² รายละเอียดโปรดดู ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

กฎหมายฉบับนี้มีกระบวนการและพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการกระทำความผิด ทำให้การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้นเกิดปัญหาในการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการดำเนินคดี ประกอบกับในช่วงเวลาของการบังคับใช้กฎหมายในคดียาเสพติดมีความซับซ้อนมากขึ้น พร้อมทั้งยังขาดการตรวจสอบถ่วงดุลใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อรับรองการใช้อำนาจอย่างชัดเจน เนื่องการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงต้องพยายามรักษาความสมดุล (Checks and Balances) ระหว่างอำนาจรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยไม่มีความโน้มเอียงไปทางหนึ่งทางใดมากนัก

พร้อมทั้งส่งเสริมประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ตามแนวคิดการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)เป็นการรับรองการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน จับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เนื่องด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้น เป็นมาตรการที่ยังขาดการตรวจสอบที่เพียงพอ Accountability และเพื่อให้เกิดสมดุล (Checks and Balances) เพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และเพื่อปกป้องเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย อีกทั้งมาตรการดังกล่าวถือเป็นการสร้างความชอบธรรมทางกฎหมายที่เป็นเสรีนิยม มีความโปร่งใส มีการตรวจสอบถ่วงดุล เสริมสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับสังคม ทำให้เราทราบได้ว่าการใช้อำนาจควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยเลขาธิการ ป.ป.ส. และศาลเท่านั้นย่อมไม่เพียงพอ เนื่องจากขาดการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยฝ่ายอื่นๆ โดยเฉพาะหน่วยงานภาคประชาชน และการที่สำนักงาน ป.ป.ส. ตรวจสอบการใช้อำนาจเพียงฝ่ายเดียวโดยปราศจากการตรวจสอบจากฝ่ายอื่น อาจเอื้ออำนวยให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้

ส่วนในเรื่องของระยะเวลาในการควบคุมตัว ให้ทำการยกเลิกการใช้อำนาจตามมาตรา 15 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519 ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเสียเพราะการควบคุมตัวบุคคลไว้ก่อนส่งให้พนักงานสอบสวน เป็นเวลาไม่เกิน 3 วัน เป็นมาตรการที่ก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากเกินไป เนื่องจากเมื่อันระยะเวลารวมกัน ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดในคดียาเสพติด ต้องถูกควบคุมตัวนานเป็นระยะเวลาถึง 5 วัน มาตรการในการควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเป็นมาตรการที่ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าการมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทำให้เกิดช่องทางให้เกิดการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ ส่วนที่สำคัญอยู่ที่ลักษณะและวิธีการควบคุมรวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมนั้นเป็นการทำตามหลักนิติธรรม (The Rule of Law) หรือหลัก

ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ซึ่งโดยปกติแล้วสามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 48 ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น

จากกรณีศึกษาดังกล่าวเห็นด้วยกับแนวทางที่สองมากกว่า เพราะทำให้การดำเนินคดีอาญาของไทยมีขั้นตอนในการดำเนินคดีเป็นระบบเดียวกันทั้งหมด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการห้ามมิให้ควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เกินกว่าความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีและการควบคุมตัวหลักกฎหมายให้เริ่มนับเมื่อผู้กระทำความผิดมาถึงยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนเหมือนคดีอื่นทั่วไป ด้วยเหตุนี้ก็จะทำให้ประชาชนในประเทศได้รับหลักประกันตามสิทธิขั้นพื้นฐานในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเท่าเทียมกันเหมือนกับต่างประเทศ ที่ได้นำเสนอมาในการทำงานของกระบวนการยุติธรรมของเขา หน่วยงานจะต้องประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) พนักงานอัยการ และศาลที่ชัดเจน เป็นขั้นเป็นตอนซึ่งทำให้มองเห็นว่าเป็นการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันตามมาตรฐานสากล

บรรณานุกรม

คณิต ฌ นคร,กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,พิมพ์ครั้งที่ 8,กรุงเทพ : วิญญชน,ปี 2555
ณรงค์ ใจหาญ,หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,พิมพ์ครั้งที่ 6,กรุงเทพ : วิญญชน,ปี 2546
คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,รายงานการวิจัยอำนาจรัฐในการควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายลักษณะพิเศษ,ปี 2552
สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล,โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา,ปี 2551